

Karin Wiberg

Institutionen för Vatten och miljö

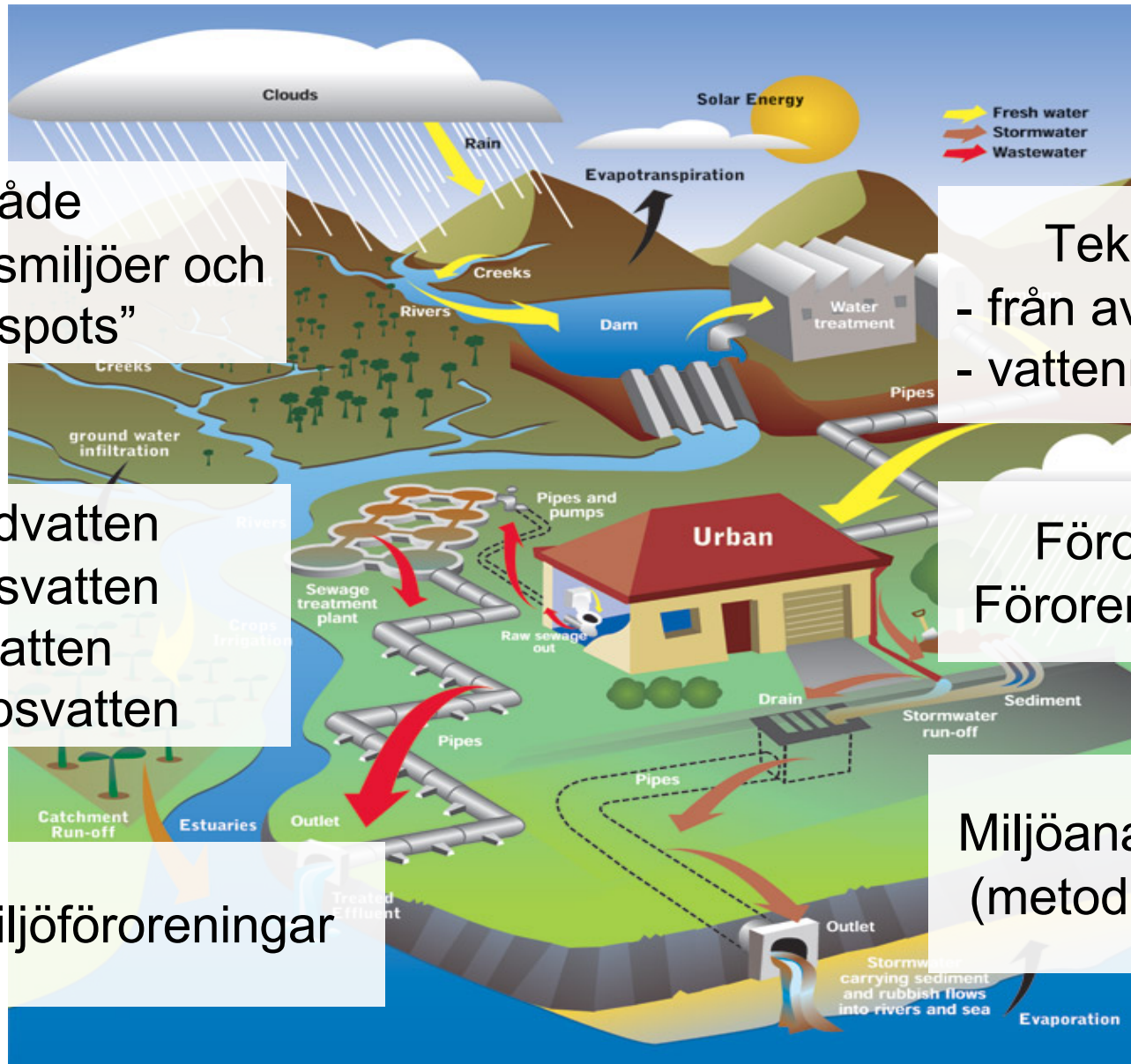
Institutionen för vatten och miljö

- 3 sektioner:
- * Ekologi och biodiversitet
  - * Geokemi och hydrologi
  - * Organisk miljö kemi
- Centrum för kemiska bekämpningsmedel i miljön (CKB)
- Forskning, miljöövervakning, undervisning, mm
  - Laboratorier för forskning och miljöövervakning

Organisk miljö kemi

Miljögifter: källor, transport, spridning, exponering

Både bakgrundsmiljöer och "hotspots"

Teknikprojekt
- från avfall till resurs
- vattenrening

Grundvatten
Dricksvatten
Ytvatten
Avloppsvatten

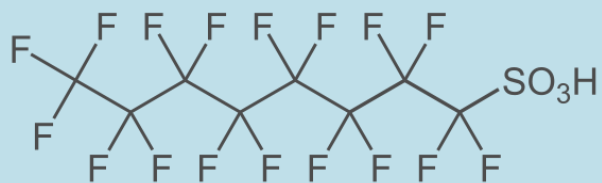
Förorenad mark
Förorenade sediment

Nya miljöföroreningar

Miljöanalytisk kemi
(metodutveckling)

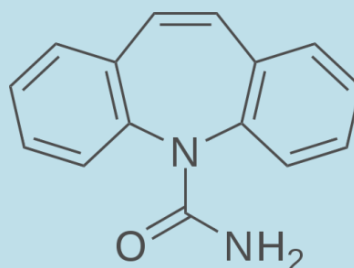
Viktiga ämnesgrupper

Högfluorerade ämnen

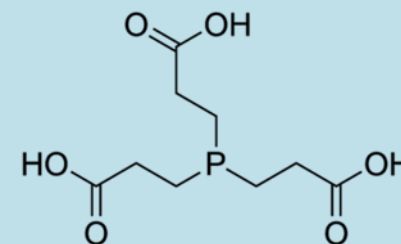
PFOS

Läkemedel

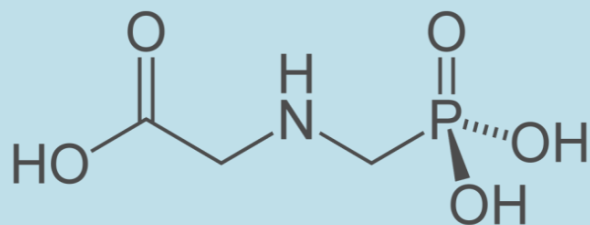

Carbamazepine

Flamskyddsmedel

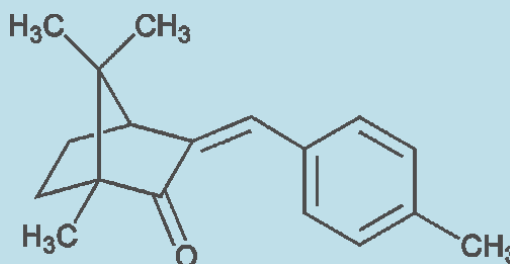

Pesticider

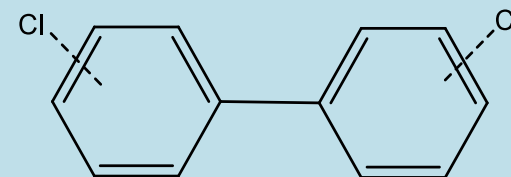

Glyphosate

Hygienprodukter

Klassiska POPs

POPs-gruppens fokus

Högfluorerade ämnen i miljön: Kartläggning, källor, spridning, vattenrening, marksanering

Dricksvattenforskning: Hur upptäcka faror på ett tidigt stadium? Vilka hot finns? Reningsteknik.

Vattenkvalitet generellt: Avloppsvatten, lakvatten, dagvatten ...

Nya metoder - ny teknik: Suspect och non-target screening, integrerad kemisk-toxikologisk metodik, prioritering av farliga ämnen, riskbedömning

Framtidens miljöföröreningar: Tidstrender i biota, kemikalie-databaser, analysmetoder

Cirkulär ekonomi och hållbart nyttjande av naturresurser: PFAS, läkemedel, antibiotikaresistens mm i svartvatten, latrin, matavfall, renat avloppsvatten.

Lutz Ahrens

Institutionen för Vatten och miljö

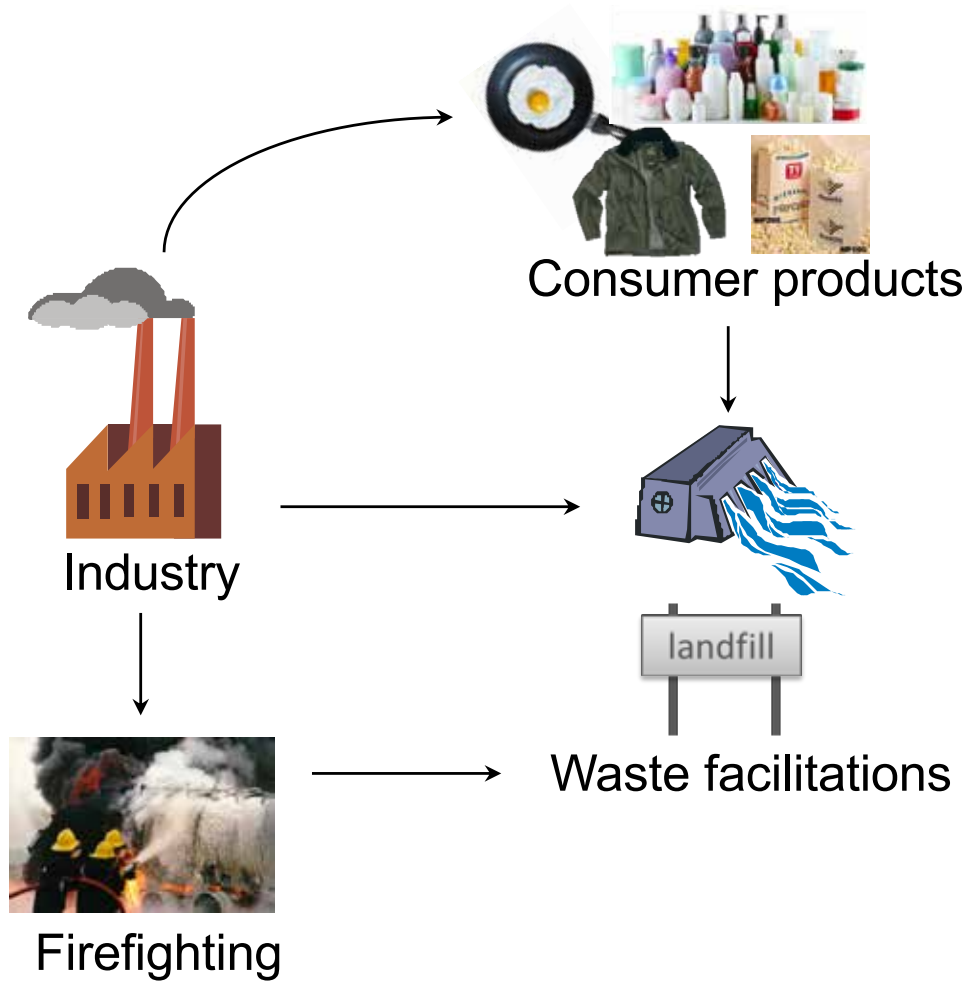

PFASs ‘forever chemicals’ – How to remove them from the environment?

Lutz Ahrens

Department of Aquatic Sciences and Assessment, Swedish University of Agricultural Sciences (SLU), Uppsala, Sweden

October 1, 2020

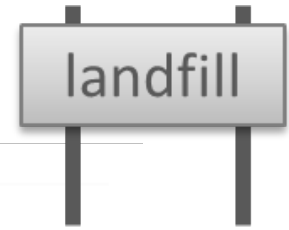

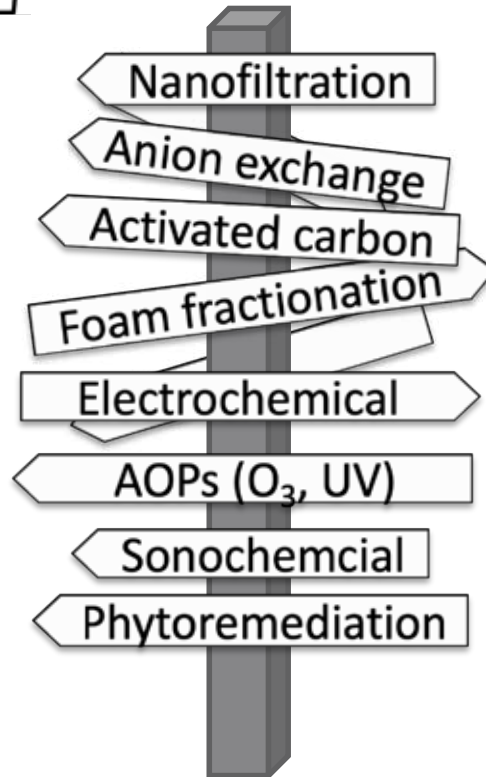
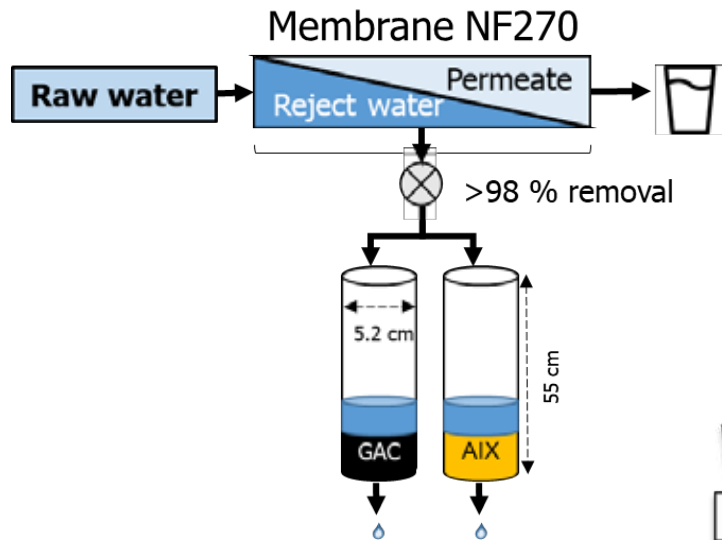
Wastewater influent and effluent

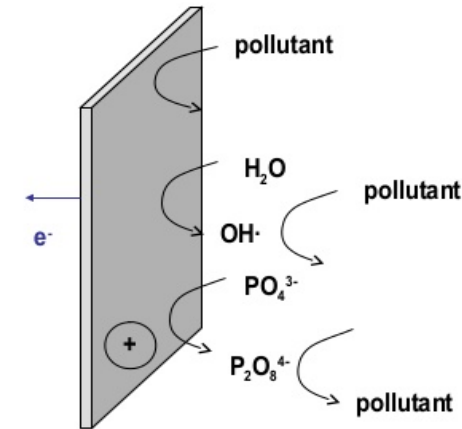
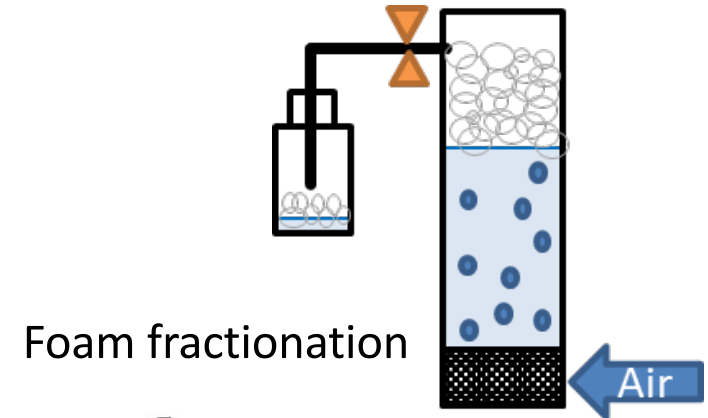
Landfill leachate

Overview of Treatment Techniques

Ozonation

Söregård M, Gago-Ferrero P, B. Kleja D, Ahrens L. 2021. *J Hazard Mater*, 402, Article number: 123453.

Belkouteb N, Franke V, McCleaf P, Köhler S, Ahrens L. 2020. *Water Res*, 182, 115913.

Söregård M, Lindh AS, Ahrens L. 2020. *PLoS ONE*, 15, e0234476.

Franke V, McCleaf P, Lindegren K, Ahrens L. 2019. *ESWRT*, 5, 1836–1843.

Söregård M, Kleja DB, Ahrens L. 2019. *J Environ Manage*, 249, 109345.

Söregård M, Kleja DB, Ahrens L. 2019. *J Hazard Environ*, 367, 639–646.

Söregård M, Niarchos G, Jensen PE, Ahrens L. 2019. *Chemosphere*, 224–231.

Gobelius L, Lewis J, Ahrens L. 2017. *ES&T*, 51, 12602–12610.

McCleaf P, Englund S, Östlund A, Lindegren K, Wiberg K, Ahrens L. 2017. *Water Res*, 120, 77–87.

Thank you!

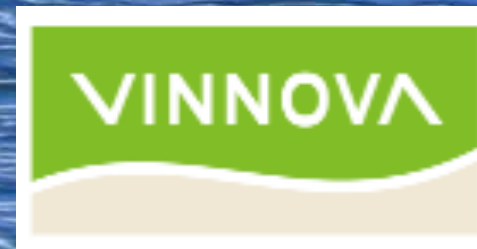
UPPSALA VATTEN

SLU

UPPSALA
UNIVERSITET

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Contact: lutz.ahrens@slu.se

This project has received funding from the European Union's Horizon 2020 research and innovation programme under the Marie Skłodowska-Curie grant agreement No. 860665

Johan Lundqvist och Anders Glynn

Institutionen för biomedicin och veterinär folkhälsovetenskap

Toxikologiska metoder

Epidemiologisk inriktning

Biomonitorering - vilken roll spelar dricksvattenintag för befolkningens kemikalie-exponering?

Toxikokinetisk modellering - förbättra exponeringsbedömningen av PFAS i dricksvatten

Påverkar PFAS barns/ungdomars hälsa?

Riskrankning av kemikalier i dricksvatten

Samarbeten med Uppsala Vatten, Norrvatten

Effekt-baserad inriktning

Odlade celler används för att studera förekomsten av hälsofarliga kemikalier i dricksvatten

Kan upptäcka även okända ämnen och cocktaileffekter

Pågående samarbeten med Norrvatten, Sydvatten, Uppsala Vatten

Stephan Köhler

Institutionen för Vatten och miljö

Organismer

bakterier

virus

parasiter (t.ex.
Cryptosporidium)

fytoplankton (alger)

Mineraliska partiklar

lera

Lösta ämnen

organiskt kol (DOC)

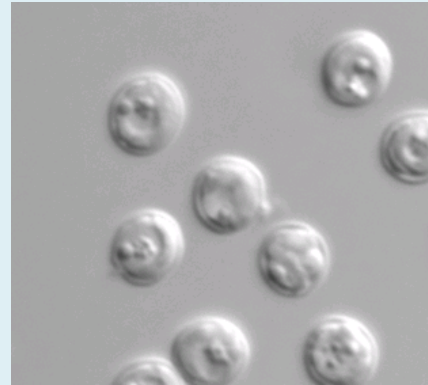
metaller

näringsämnen

lukt- och smakämnen

algtoxiner

oönskade spårämnen

Vad kan det finnas i vattnet?

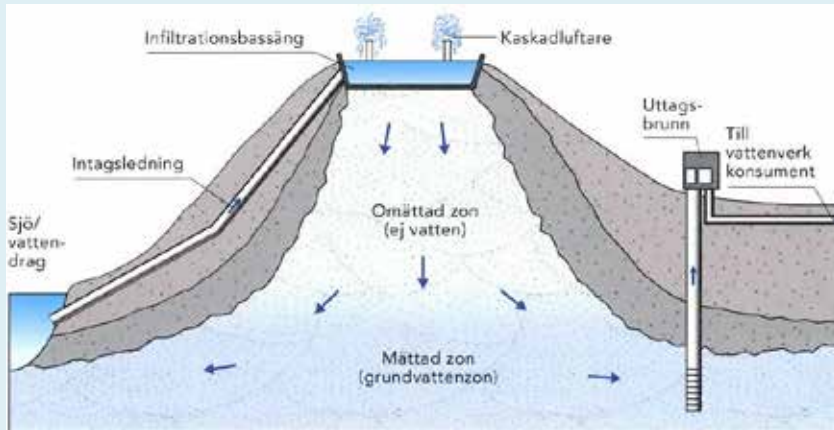
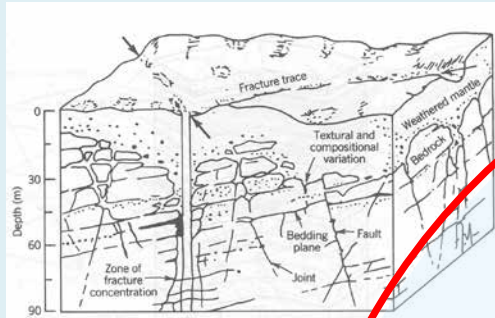

Image: Hoffmeister

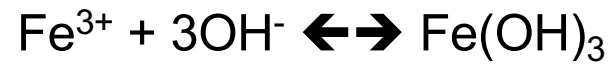
Användning av sensorer för övervakning

Geokemiskt modellering

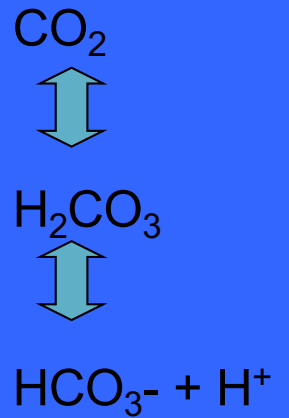

atmosphere

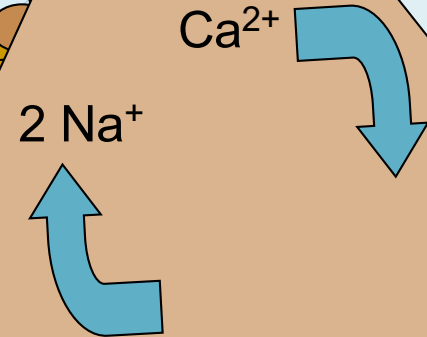
hydrosphere

aqueous phase
(dissolved components, ions)

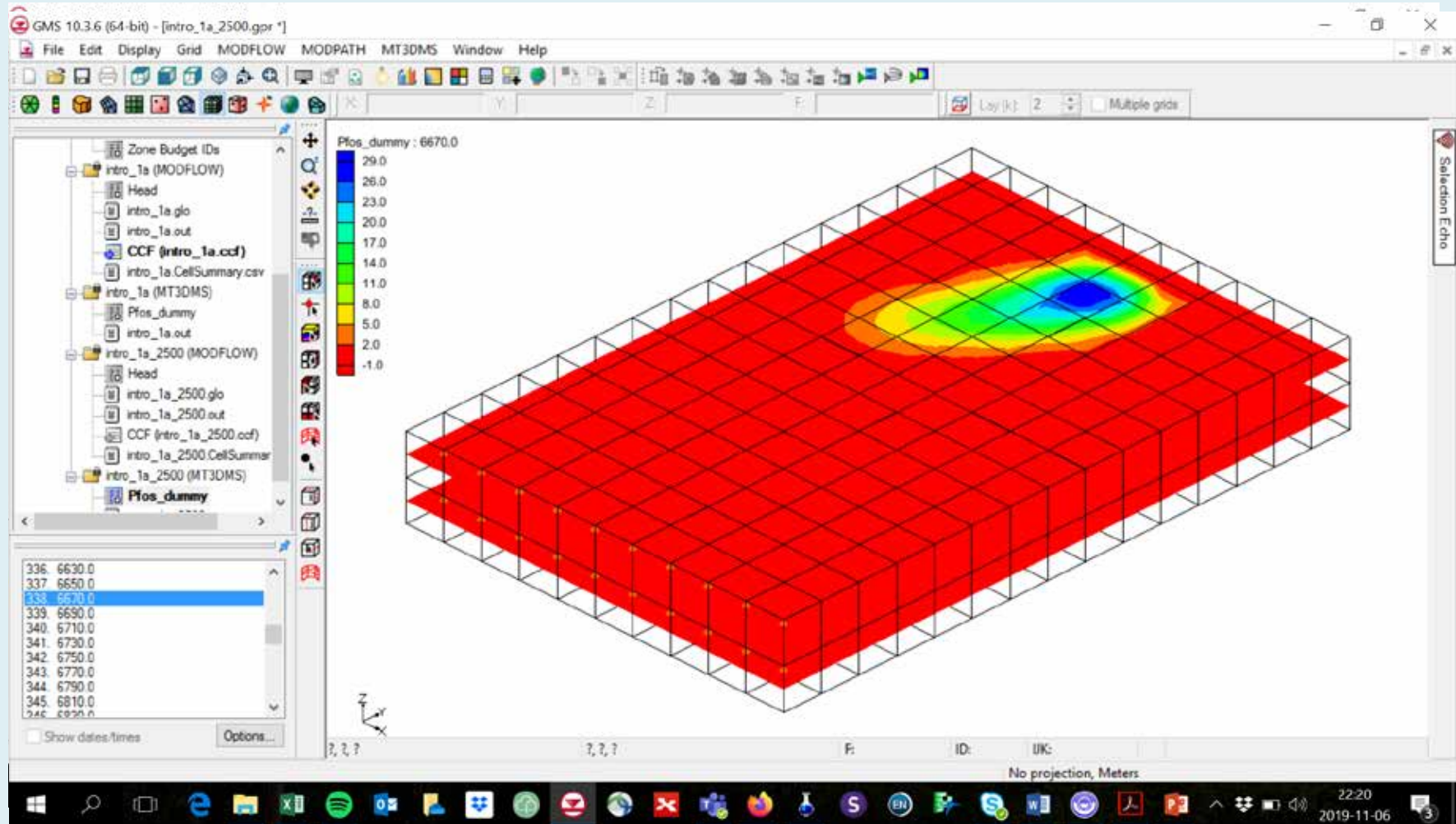
gasphase
($\text{O}_2, \text{CO}_2, \text{CH}_4, \text{N}_2 \dots$)

organic phase
(humus)

inorganic solids
(minerals/rocks)

Transportmodellering

Mikaela Gönczi

Centrum för kemiska bekämpningsmedel i miljön (CKB)

CENTRUM FÖR KEMISKA
BEKÄMPNINGSMEDEL
I MILJÖN

Kemiska bekämpningsmedel och dricksvattentäcker

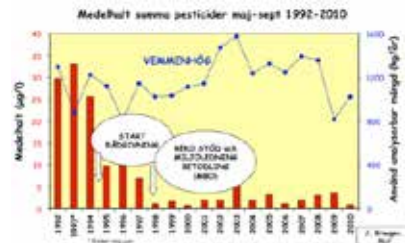
Mikaela Gönczi Tf föreståndare
SLU Centrum för kemiska bekämpningsmedel i miljön (CKB)

Dialogmöte SLU med Uppsala kommun och Uppsala Vatten 1 oktober 2020

SLU Centrum för kemiska bekämpningsmedel i miljön (CKB)

Samarbetsorgan mellan SLU och intressenter utanför universitetet inom området kemiska bekämpningsmedel. Fokus mot miljöaspekter.

Analyskompetens

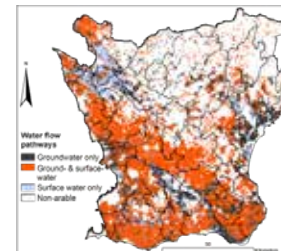

Miljöövervakning

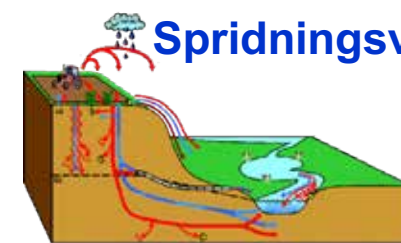
Biologiska

effekter

Riskbedömnings- verktyg

Spridningsvägar

Arbetar med kunskapsuppbyggnad och långsiktig kompetensutveckling samt med informationsspridning, utbildning och expertstöd.

MACRO-DB

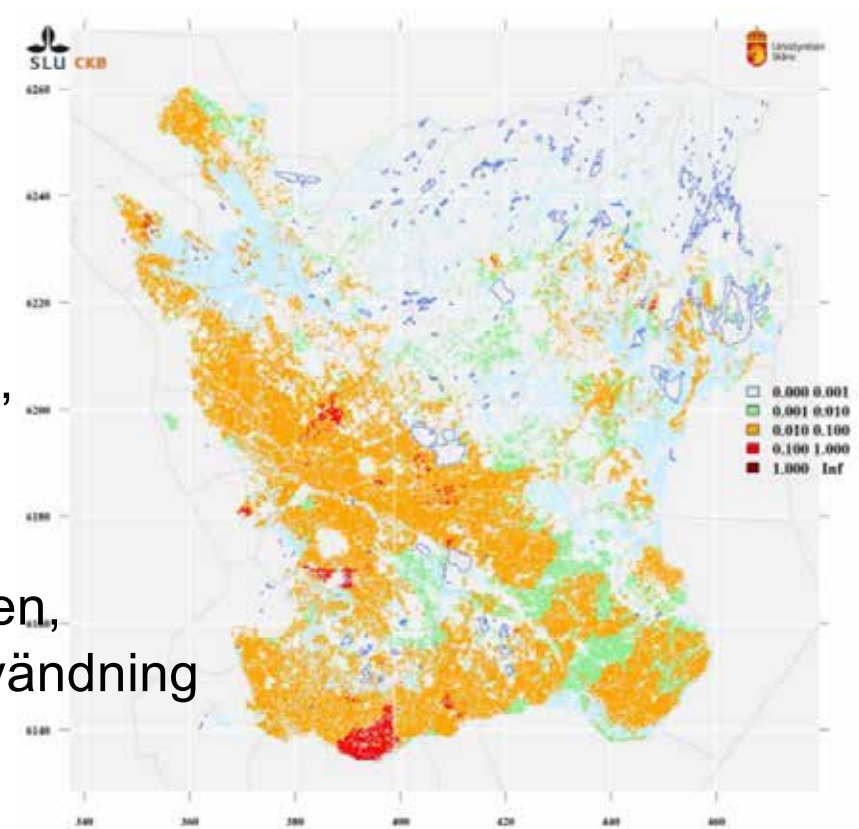
Riskbedömningsverktyg för bekämpningsmedel i vattenskyddsområden

- Lantbrukare behöver söka tillstånd hos kommunen för användning av bekämpningsmedel inom vattenskyddsområde
- Många olika faktorer påverkar risk för läckage till grundvatten respektive ytvatten
- MACRO-DB används som underlag vid tillståndsprövning i många kommuner, bla Uppsala
- Simuleringsverktyg som lantbrukare/rådgivare själva använder
- Beskrivs i vägledning från Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket

Riskbedömning på landskapsskala

- Sveriges riskbedömning och påverkansanalys för vattenförvaltning gjordes med MACRO-SE för bekämpningsmedel
- Kartor finns för alla län i södra/mellersta Sverige
- CKB utvecklar nu enklare modell för riskbedömning
- Baseras på substansegenskaper, användning, klimat och markförhållanden.
- Kan användas även i samband med utformande/revidering av vattenskyddsområden, lokala föreskrifter om bekämpningsmedelsanvändning etc

Vilka bekämpningsmedel bör analyseras i rå- och dricksvatten?

- Vattenproducenter ska genomföra analyser av relevanta bekämpningsmedel i dricksvatten
- CKB gjorde genomgång 2016 -
Utvärdering av kvalitet och relevans för de analyspaket som erbjuds av svenska laboratorier
  - Flera relevanta bekämpningsmedel och metaboliter analyseras sällan eller inte alls
  - En bra faroanalys avgörande
  - Viktigt med beställarkompetens
- MSB ansökan om identifiering av bekämpningsmedel och metaboliter i dricksvatten och reservvattentäkter (SLV huvudsökande) – besked i januari 2021

CENTRUM FÖR KEMISKA
BEKÄMPNINGSMEDEL
I MILJÖN

Tack för uppmärksamheten!

Mikaela Gönczi
Tf föreståndare
SLU Centrum för kemiska bekämpningsmedel i miljön (CKB)

Institutionen för vatten och miljö
Sveriges lantbruksuniversitet

Telefon: 018-67 31 05, mobil: 070-331 44 34
mikaela.gonczi@slu.se, www.slu.se/ckb

SCIENCE AND
EDUCATION
**SUSTAINABLE
LIFE**